

Asia: VN/35317/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

1. Esitys varojen kohdentamisesta saatavan osille

Lausuntonne yleisesti varojen kohdentamista saatavan osille koskevista muutosehdotuksista.

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta ulosottokaaren muuttamiseksi.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa:

1. Esitys varojen kohdentamisesta saatavan osille

Suomen Asianajajat suhtautuu pidättyvästi ehdotukseen muuttaa ulosottokaaren mukaista saatavan osien kohdentamisjärjestystä. Voimassa oleva kohdentamisjärjestys perustuu vakiintuneisiin velvoite- ja täytäntöönpano-oikeudellisiin lähtökohtiin, ja ehdotettu sääntely merkitsee poikkeusta näistä periaatteista.

Suomen Asianajajat pitää kuitenkin ymmärrettävänä esityksen tavoitetta helpottaa sellaisten velallisten asemaa, joiden pitkäkestoisessa ulosotossa suoritukset kohdistuvat käytännössä yksinomaan korkoihin eikä velkapääoma alene merkittävästi.

Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota siihen, että saatavan osien kohdentamisjärjestyksen muuttamista on arvioitu aiemmassa ulosottosääntelyn kehittämistyössä eikä valmistelussa tuolloin päädytty ehdottamaan kohdentamisjärjestyksen muuttamista. Tämän vuoksi esitysluonnoksessa olisi perusteltua arvioida nykyistä perusteellisemmin myös sitä, onko sääntelymuutoksen tarve riittävällä tavalla osoitettu.

Lausuntonne muutosehdotuksen kohdentamisesta kuluttajaluottoihin.

Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu sääntely asettaa kuluttajaluottoja tarjoavat velkojat erilaiseen asemaan suhteessa muihin velkoihin. Esityksessä ei täysin vakuuttavasti perustella, miksi poikkeava kohdentamisjärjestys tulisi rajata yksinomaan kuluttajaluottoihin.

Kuluttajaluottoihin kohdistuvaa sääntelyä on viime vuosina lisätty merkittävästi sekä kansallisella että Euroopan unionin tasolla. Luotonantajien toimintaa koskevia velvoitteita on laajennettu muun muassa luottokelpoisuuden arvioinnin, tiedonantovelvollisuuksien, markkinoinnin sekä luottokustannusten sääntelyn osalta. Samalla useat lainsäädäntömuutokset ovat vahvistaneet velallisten asemaa sekä luottosuhteen aikana että maksuhäiriö- ja perintätilanteissa.

Suomen Asianajajat katsoo, että nyt ehdotettua sääntelyä tulisi arvioida osana tätä laajempaa sääntelykehitystä. Esitysluonnoksessa ei kaikilta osin tarkastella sitä, miten aikaisemmat lainsäädäntömuutokset ovat jo vaikuttaneet velallisten asemaan tai miten uusi sääntely suhteutuu näihin muutoksiin.

Suomen Asianajajat tuo myös esiin, että korkeamman riskin luotonantoon liittyy lähtökohtaisesti korkeampi luottokustannus, ja mikäli saatavien kertymiseen vaikuttavia riskejä lisätään, voi tällä olla vaikutuksia luoton tarjontaan, luottoehtoihin sekä luoton saatavuuteen erityisesti niiden kuluttajien osalta, joiden taloudellinen asema on jo ennestään keskimääräistä heikompi.

Lisäksi Suomen Asianajajat toteaa, ettei esityksessä juurikaan arvioida sitä, mihin tarkoitukseen kuluttajaluotto on alun perin otettu. Kuluttajaluotot muodostavat hyvin heterogeenisen ryhmän, johon kuuluu sekä lyhytaikaisia vakuudettomia luottoja että pitkäaikaisia vakuudellisia luottoja.

Lausuntonne varojen kohdentamisjärjestyksen muuttamisen alkamisen edellytyksistä (kuluttajaluoton perimiseksi ollut vuoden aikana vähintään 9 kuukauden ajan voimassa toistuvaistulon ulosmittaus tai maksusuunnitelma, josta tulleet kertymät ovat lyhentäneet vain saatavan korkoa).

Suomen Asianajajat pitää ehdotettua yhden vuoden tarkastelujaksoa ja siihen liittyvää yhdeksän kuukauden ulosmittaus- tai maksusuunnitelmakautta verrattain lyhyenä aikana ottaen huomioon ehdotuksen vaikutukset velkojan asemaan.

Lisäksi olisi syytä arvioida tarkemmin tilanteita, joissa velallisen taloudellinen asema myöhemmin olennaisesti paranee esimerkiksi työllistymisen, perinnön, omaisuuden myynnin tai muun merkittävän varallisuuserän realisoinnin seurauksena. Esityksestä ei riittävän selvästi ilmene, jääkö velalliselle pysyvä etu aiemmasta kohdentamisesta tilanteessa, jossa hänen maksukykynsä myöhemmin olennaisesti vahvistuu.

Lausuntonne varojen kohdentamiseen ehdotettujen muutosten vaikutuksesta velallisten ja velkojen asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Ehdotettu sääntely parantaisi eräiden ylivelkaantuneiden velallisten asemaa, mutta samalla se heikentäisi kuluttajaluottoja tarjoavien velkojen asemaa vähentämällä näiden saataville kertyvää viivästyskorkoa.

Suomen Asianajajat katsoo, että esityksessä ei ole riittävästi arvioitu mahdollisia käyttäytymisvaikutuksia. Mikäli ulosottomenettelyn taloudellinen lopputulos heikkenee velkojan näkökulmasta, saattaa velkojalle syntyä aiempaa suurempi intressi turvautua vaihtoehtoisin perintäkeinoihin, kuten luonnollisen henkilön konkurssimenettelyyn.

Tämä voi korostua erityisesti tilanteissa, joissa velallisella epäillään olevan sellaista omaisuutta tai varallisuutta, johon ulosottomenettelyssä ei käytännössä päästä käsiksi tai jonka selvittäminen on vaikeaa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ulkomailla sijaitsevat pankkitilit, sijoitukset tai muu rajat ylittävä varallisuus. Konkurssimenettelyssä pesänhoitajalla voi olla käytettävissään laajemmat keinot omaisuuden selvittämiseen kuin yksittäisessä ulosottoasiassa.

Suomen Asianajajat pitää mahdollisena, että sääntely voi joissakin tilanteissa johtaa velallisen kannalta päinvastaiseen lopputulokseen kuin mitä esityksellä tavoitellaan, mikäli velkojat siirtyvät käyttämään nykyistä useammin esimerkiksi konkurssimenettelyä perintäkeinona.

Lisäksi esityksessä ei ole riittävästi arvioitu tilanteita, joissa velallisen varallisuusasemassa tapahtuu myöhemmin merkittävä muutos ja ulosottoon kertyy huomattava kertaluonteinen suoritus. Tällaisissa tilanteissa ei välttämättä ole perusteltua kohdentaa kertynyttä suoritusta samalla tavalla kuin pitkäkestoisen tuloperinnän yhteydessä.

Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota myös siihen, että vakuudellisten kuluttajaluottojen asemaa ei ole arvioitu kattavasti. Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, voiko sääntely joissakin tilanteissa vaikuttaa vakuuden realisointiin liittyviin menettelyvalintoihin tai realisoinnin ajankohtaan. Mikäli vakuuden realisoinnin jälkeiseen tilanteeseen liittyy erilainen kohdentamisjärjestys, voi tällä olla vaikutusta osapuolten käyttäytymiseen tavalla, jota esitysluonnoksessa ei ole arvioitu.

Suomen Asianajajat pitää lisäksi ongelmallisena sitä, että sääntelyn soveltamisala näyttää osittain rakentuvan ulosoton tietojärjestelmän nykyisten ominaisuuksien varaan. Esitysluonnoksessa on tunnistettu tilanteita, joissa kuluttajaluottoa koskevaan ulosottooperusteeseen voi sisältyä myös muita saatavia, vaikka ehdotettu kohdentamissääntely on tarkoitettu sovellettavaksi vain kuluttajaluottoihin.

Suomen Asianajajat pitää myös ongelmallisena lähtökohtaa, jossa tietojärjestelmän nykyiset ominaisuudet määrittävät sääntelyn sisältöä. Lainsäädännön tulisi ensisijaisesti perustua aineellisesti tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin, joiden toteuttamista tietojärjestelmien tulee tukea. Jatkovalmistelussa olisi täten perusteltua arvioida, olisiko sääntelyehdotus sisällöltään erilainen, jos tietojärjestelmä mahdollistaisi tarkemman saatavakohtaisen erottelun ja kohdentamisen.

Tällainen sääntelyratkaisu voi vaikeuttaa asianosaisten mahdollisuuksia ennakoita, miten suoritukset tosiasiallisesti kohdentuvat. Lisäksi ehdotettu sääntely voi lisätä tilitysten ja kohdentamislaskelmien monimutkaisuutta sekä kasvattaa muutoksenhaku- ja valitusprosessien määrää erityisesti sääntelyn alkuvaiheessa.

Lisäksi ehdotus vaikuttaa myös sellaisiin luottosuhteisiin, jotka ovat syntyneet ennen nyt ehdotettua sääntelyä. Vaikka kyse ei ole varsinaisesta taannehtivasta sääntelystä, ehdotus muuttaa jälkikäteen niitä edellytyksiä, joiden perusteella luottoja on myönnetty ja riskejä arvioitu. Tämän näkökulman merkitystä oikeusvarmuudelle olisi perusteltua arvioida tarkemmin.

Lausuntonne varojen kohdentamista koskevan lain voimassaoloajasta.

Suomen Asianajajat pitää sääntelyn määräaikaisuutta lähtökohtaisesti perusteltuna, koska ehdotetun kaltaisen poikkeuksellisen kohdentamisjärjestyksen vaikutuksia on syytä arvioida ennen mahdollisia pysyviä lainsäädäntöratkaisuja.

Samalla Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota siihen, että ulosottovelalliset ovat usein taloudellisesti ja sosiaalisesti haavoittuvassa asemassa. Määräaikainen sääntely voi johtaa tilanteisiin, joissa velallisten asema määrytyy osittain sen perusteella, osuuko heidän ulosottomenettelynsä kokeilun voimassaoloaikaan vai ei.

Suomen Asianajajat pitää lisäksi mahdollisena, että ehdotettu voimassaoloaika jää liian lyhyeksi sääntelyn tosiasiallisten vaikutusten arvioimiseksi. Esityksen kohderyhmänä ovat pitkäkestoisessa ulosotossa olevat velalliset, joiden tilanteet kehittyvät usein useiden vuosien aikana. Mikäli sääntely päätetään toteuttaa määräaikaisena kokeiluna, tulisi arvioida, mahdollistaako ehdotettu voimassaoloaika luotettavan vaikutusarvioinnin.

2. Etäosallistuminen ja videotallenteen tekeminen

Lausuntonne etäosallistumista toimituksiin ja ulosotto selvitykseen koskevista ehdotuksista.

Suomen Asianajajat kannattaa etäosallistumismahdollisuuksien lisäämistä ulosottomenettelyssä. Etäosallistuminen voi parantaa menettelyn tehokkuutta, vähentää kustannuksia sekä helpottaa asianosaisten osallistumismahdollisuuksia.

Suomen Asianajajat kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esitysluonnoksesta ei täysin ilmene, kuinka tehokkaasti etäyhteyden päässä olevien henkilöiden toimintaa voidaan käytännössä valvoa. Vaikka henkilöllisyys voidaan todentaa ja kameran käyttöä edellyttää, ei viranomaisella ole tosiasiallisia mahdollisuuksia varmistua esimerkiksi osallistujan fyysisestä sijainnista, muiden henkilöiden läsnäolosta tai mahdollisesta ulkopuolisesta tallentamisesta. Tämän vuoksi olisi perusteltua arvioida tarkemmin, missä määrin ehdotettu sääntely tosiasiallisesti saavuttaa sille asetetut valvontatavoitteet.

Videotallenteiden osalta Suomen Asianajajat pitää ongelmallisena sitä, että tallenne olisi nähtävissä ainoastaan ulosottoviranomaisen tiloissa eikä sitä luovutettaisi asianosaiselle. Tallenteen tulisi olla asianajosalaisuus huomioiden luovutettavissa myös oikeudelliselle avustajalle. Tallenteen luovuttamatta jättäminen yhdistettynä ehdotettuun yhden vuoden säilytysaikaan voi käytännössä heikentää asianosaisten oikeusturvaa.

Käytännössä velallinen osallistuu ulosotto selvitykseen usein ilman oikeudellista avustajaa, ja tarve käyttää asiamiestä voi syntyä vasta myöhemmässä vaiheessa. Tällöin on mahdollista, että tallenne on jo poistettu ennen kuin asiamies on päässyt arvioimaan asian käsittelyä ja mahdollisia oikeussuojakeinoja.

Tallenteella voi lisäksi olla merkitystä myöhemmissä oikeudellisissa menettelyissä. Esimerkiksi tilanteissa, joissa myöhemmin herää epäily siitä, että velallinen on jättänyt ilmoittamatta omaisuuttaan tai antanut virheellisiä tietoja ulosottoviranomaiselle, tallenne olla osa näyttöä mahdollisessa rikosprosessissa.

Suomen Asianajajat toteaa kuitenkin, että tallenteiden laajempaa saatavuutta ja pidempiä säilytysaikoja arvioitaessa on huomioitava myös niiden mahdolliset vaikutukset ulosottomenettelyn toimivuuteen. Ulosotto selvityksissä käsitellään usein arkaluonteisia tietoja, ja tallentamisen voidaan joissakin tilanteissa arvioida vaikuttavan velallisen halukkuuteen osallistua toimitukseen avoimesti tai antaa oma-aloitteisesti tietoja taloudellisesta tilanteestaan.

Lisäksi on huomioitava, että tallentaminen on viranomaisen harkinnassa. Tällöin viranomaisella on luonnollisesti ensisijainen pääsy hallussaan olevaan tallenteeseen, kun taas velallisen ja velkojan mahdollisuudet hyödyntää tallennetta voivat jäädä merkittävästi rajoitetummiksi. Sääntelyn vaikutuksia asianosaisten tosiasialliseen tiedonsaantiin ja oikeusturvaan olisi perusteltua arvioida tarkemmin.

Lausuntonne videotallenteen tekemistä ja säilytysaikaa koskevasta ehdotuksesta.

-

3. Muut ulosottokaaren muutokset

Lausuntonne muista ulosottokaareen ehdotetuista muutoksista.

Useammassa eri laissa tai lain kohdassa on säädetty samalla tavalla määrittyvä rauhoitusaika perinnönjättäjän velkojen maksulle, myynnille tai ulosotossa kertyneiden varojen tilittämiseksi.

Perintökaari 21 luvun 9 §: ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta tai, jos omaisuus on luovutettu pesänselvittäjän hallintoon, ennen kuin velkojen maksamisesta on tehty 19 luvun 12 a §:ssä tarkoitettu sopimus tai pesänselvittäjän päätös, vainajan velan saa maksaa pesän varoista vain, jos on pätevä syy olettaa, ettei sen maksamisesta aiheudu vahinkoa muille velkojille. Pesän omaisuuteen kohdistuvan ulosmittauksen loppuun saattamisesta säädetään ulosottokaaren 4 luvun 76 §:ssä ja 6 luvun 16 §:n 1 momentissa. (15.6.2007/710) [HE 83/2006]

Ulosottokaari 4 luku 76 §: Jos vainajan velasta on toimitettu ulosmittaus, omaisuutta ei saa myydä, ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta tai sen määräajan päättymisestä taikka, jos omaisuus on luovutettu pesänselvittäjän hallintoon, ennen kuin velkojen maksamisesta on tehty perintökaaren (40/1965) 19 luvun 12 a §:ssä tarkoitettu sopimus tai pesänselvittäjän päätös. Omaisuus saadaan kuitenkin myydä, jos:

- 1) hakijalla on panttioikeus ulosmitattuun omaisuuteen;
- 2) kuolinpesän hallinto suostuu myyntiin; tai
- 3) omaisuuden arvo alentuu nopeasti tai omaisuuden hoitokulut ovat korkeat.

Kertyneiden varojen tilittämisestä säädetään 6 luvun 16 §:n 1 momentissa.

Ulosottokaari 6 luku 16 §: jos vainajan velasta on toimitettu ulosmittaus, varoja ei saa tilittää ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta taikka, jos omaisuus on luovutettu pesänselvittäjän hallintoon, ennen kuin velkojen maksamisesta on tehty perintökaaren 19 luvun 12 a §:ssä tarkoitettu sopimus tai pesänselvittäjän päätös, joka on lainvoimainen. Tilitys saadaan kuitenkin toimittaa, jos velkojalla oli panttioikeus ulosmitattuun omaisuuteen tai kuolinpesän hallinto suostuu tilitykseen.

Edellä mainittujen ns. jäämistöoikeudellisten rauhoitussääntöjen tarkoituksena on kirjattu kilpailevien velkojen suojaaminen ja velkojen tasa-arvo. On lähdetty myös siitä, että osakkaiden tulee rauhassa perehtyä jäämistön tilaan ennen kuin sen omaisuutta realisoidaan ja velkojan maksetaan.

Ehdotetulla ulosottokaaren 16 luvun 16 §:n muutoksella, määräaika ulosmitattujen varojen tilittämiseen alkaisi kulua muista edellä mainituista lainkohdista poiketen perunkirjoitukselle asetetun määräajan päättymisestä, toisin sanoen riippumatta siitä, onko perunkirjoitusta tehty. Esityksen perusteluissa on mainittu vähävaraiset pesät ja se, että ulosoton hakijalla ei ole tosiasiasa mahdollisuutta turvata oikeuksiaan hakemalla pesänselvittäjää.

Vähävaraisia kuolinpesiä jää selvittämättä myös sen vuoksi, että pesissä ei ole varoja pesänselvityskustannuksiin. Pesänselvityskulut maksetaan kuolinpesän varoista ja ellei pesässä ole varoja, kustannuksista vastaa hakija. Edellisen vuoksi, velkojat eivät usein hae pesänselvittäjää vähävaraisiin pesiin. Ehdotuksella useampi kuolinpesän voisi jäädä selvittämättä. Velkojat, joiden saatavasta ulosmittaus on tehty, olisivat muita velkojia paremmassa asemassa. Tilityksen jälkeen ulosmitatut varat siirtyisivät lopullisesti kuolinpesän ja mahdollisen pesänselvityksen ulkopuolelle.

Sääntely myös muuttaisi perintökaaren ja ulosottokaaren yhteistä systematiikkaa perinnönjättäjän kuoleman jälkeisestä rauhoitusajasta.

Suomen Asianajajat katsoo, että yllä esitetyillä perusteluilla ehdotettua muutosta ulosottokaaren 6 luvun 16 §:ään ei tulisi tehdä.

4. UK 4 luku 21 § Erottamisedun uusi kohta, pesänselvitysvelkojen erottaminen

Ehdotuksessa esitetään Erottamisedun osalta lisättäväksi uusi kohta, jonka perusteella velallisena olevan kuolinpesän rahavaroista tai muusta vastaavasta omaisuudesta tulee ulosmittauksesta erottaa ulosottomiehelle esitetystä vaatimuksesta määrä, joka esitetyn selvityksen perusteella tarvitaan kohtuullisten pesänselvityskulujen maksamiseen.

Erottamisetu koskisi perintökaaren 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja pesänselvitysvelkoja, jotka saman lain 21 luvun 1 §:n mukaisesti maksetaan ennen vainajan velkoja ja kuolinpesän mahdollisia muita velkoja sitä mukaa kuin ne erääntyvät.

Ehdotuksessa todetaan, ettei ulosottokaareissa säädetä kuolinpesän omaisuutta koskevasta ulosmittauskiellosta perintökaaren 21 luvun 9 §:ssä tarkoitetun rauhoitusajan kuluessa, ja että perintökaareissa säädetty rauhoitusaika ei estä ulosmittausta. Käräjäoikeuden määräämän pesänselvityksen aikana ei yleensä tapahtune ulosmittauksia. Pesänselvittäjät ilmoittavat määräyksestään ulosotolle ja pesänselvityksen yhtenä tarkoituksena on vainajan ja kuolinpesän velkojen maksaminen perintökaaren 19 luvun 12 a §:ssä tarkoitettulla sopimuksella tai pesänselvittäjän päätöksellä.

Mikäli ehdotuksella on tarkoitus suojata etuoikeutettuja pesänselvitysvelkoja ulosmittaukselta ennen perintökaaren 19 luvussa säädetyn pesänselvityksen alkamista, ehdotuksen tavoite on kannatettava. Pesänselvittäjän määräämistä koskevan hakemuksen käsittelemisessä voi käräjäoikeuden ruuhkatilanteesta ja asian riitaisuudesta riippuen kestää pidempäänkin. Tällöin olisi hyvä, jos ulosotosta tiedon saanut osakas voisi esittää vaatimuksen varojen erottamisesta tulevaa pesänselvitystä varten.

Ongelmallista on tarpeellisten varojen määrän arvioiminen, ja tätä koskeva päätöksenteko.

Kohtuulliset hautaus- ja perunkirjoituskustannukset tai ainakin niiden suuruusluokka on arvioitavissa etukäteen, mikäli arvion esittäjällä on tiedossa osakkaat, varallisuus, velat, testamentti, eli käytännössä perukirjan sisältö sekä suunnilleen paikkakunnan hautauspalvelujen hinnat.

Kuolinpesän hoitoon ja hallintoon liittyvien pesänselvitysvelkojen etukäteinen arvioiminen voi olla mahdoton tehtävä: Pesänselvitysvelkojen lopullinen määrä selviää, kun pesänselvitys on loppuvaiheessa; kun kuolinpesän laatu ja laajuus on selvillä, kun velkojat ovat tiedossa perukirjan tai /ja julkisen haasteen myötä, mahdolliset oikeudenkäynnit ja muut prosessit on käsitelty ja tarvittava määrä omaisuutta on muutettu tarkoituksenmukaisin tavoin rahaksi velkojen maksamiseksi. Myös tätä pesänselvitysvelkojen etuoikeusasema suojelee.

Esitetyn vaatimuksen jälkeen, pesänselvityskulujen määrän arvioiminen eli päätöksenteko on ehdotuksessa osoitettu ulosottomiehen tehtäväksi. Ehdotuksesta ei selviä, miten tähän arvioon haettaisiin muutosta.

Ongelmallista on myös, mikäli muutos madaltaisi kynnystä ulosmitata kuolinpesän varallisuutta pesänselvityksen aikana ja tässä keskeneräisessä pesänselvityksessä pesänselvittäjän tulisi esittää arvio tulevista toteutuvista kustannuksista. Pesänselvityskuluilla on laissa säädetty etuoikeusasema ja tätä etusijaa ei tule heikentää sillä, että määrää tulisi puutteellisilla tiedoilla arvioida etukäteen.

Ehdotuksen mukaan erottamisedun piirissä voisi rahavarojen lisäksi olla ”tai muu vastaava omaisuus”. Tätä ”muuta vastaavaa omaisuutta” ei ole tarkemmin yksilöity. Pesänselvitysvelkoja voidaan maksaa vain rahalla ja myyntilupaa pesänselvityskulujen maksamiseksi esimerkiksi kuolinpesän kiinteistöstä ei voi saada.

Suomen Asianajajat lausuu kohteliaimmin, että silloin kun kuolinpesään on määrätty perintökaaren 19 luvun mukainen pesänselvittäjä, erottamisedun määrä tulisi perustua käräjäoikeuden määräämän pesänselvittäjän arvioon, ja että tämä lähtökohta tulisi sisällyttää ehdotukseen.

5. Muut ulosottokaaren muutokset

Suomen Asianajajat pitää perusteltuna tavoitetta ehkäistä tilanteita, joissa ylivelkaiset kuolinpesät jäävät käytännössä selvittämättä sen vuoksi, ettei selvittämisestä aiheutuville kustannuksille ole tosiasiallista maksajaa.

Suomen Asianajajat katsoo kuitenkin, että jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, voitaisiinko tavoite saavuttaa nykyiseen perintökaaren järjestelmään tukeutuvilla ratkaisuilla sen sijaan, että luodaan uusi velkojen asemaan vaikuttava erityisjärjestely.

Perintökaari lähtee siitä, että kuolinpesän osakkailla on ensisijainen vastuu kuolinpesän hallinnosta ja selvittämisestä. Suomen Asianajajat katsoo, että sääntelyn kehittämisessä olisi perusteltua arvioida myös keinoja vahvistaa osakkaiden vastuuta huolehtia kuolinpesän velkojen selvittämisestä ja pesän asianmukaisesta hoidosta. Tässä yhteydessä voitaisiin arvioida myös vahingonkorvausvastuun tai muiden vastuusäännösten merkitystä tilanteissa, joissa kuolinpesän selvittäminen viivästyy tai estyy osakkaiden passiivisuuden vuoksi.

Lisäksi olisi perusteltua arvioida tarkemmin ehdotuksen suhdetta konkurssioikeudellisiin periaatteisiin. Esitysluonnoksesta ei kaikilta osin ilmene, mille oikeudelliselle perusteelle selvityskulujen etusija rakentuu suhteessa velkojen asemaan, erottamisoikeuden haltijoiden asemaan sekä sivullisten oikeuksiin. Mikäli selvityskuluille annetaan käytännössä konkurssimenettelyn massavelkoja muistuttava asema, olisi sääntelyn systemaattisia perusteita perusteltua tarkastella nykyistä yksityiskohtaisemmin.

Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotettu sääntely sisältää ulosottoviranomaiselle jäävää merkittävää harkintavaltaa sen arvioimisessa, mitkä kuolinpesän selvittämisestä aiheutuneet kustannukset ovat korvattavia ja missä laajuudessa ne voidaan ottaa huomioon.

Suomen Asianajajat kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että ehdotettu sääntely on ajallisesti ja kohteensa osalta rajattu. Selvityskuluja voidaan kattaa ainoastaan niistä varoista, joita ei ole vielä tilitetty velkojille. Käytännössä kuolinpesän selvittäminen, omaisuuden kartoittaminen sekä velkojen ja vastuiden selvittäminen voivat kuitenkin kestää huomattavan pitkään. Kuolinpesän selvittämiseen liittyvä aikajänne on usein olennaisesti pidempi kuin ulosottomenettelyssä olevien yksittäisten varojen käsittelyyn liittyvä aikajänne.

Tämän vuoksi on mahdollista, että ne varat, joista selvityskuluja voitaisiin kattaa, on jo tilitetty ennen kuin selvitystarve tai selvityskulujen lopullinen määrä on riittävällä tavalla tiedossa.

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, kuinka tehokkaasti ehdotettu sääntely tosiasiallisesti ratkaisee tunnistetun ongelman tilanteissa, joissa kuolinpesän selvittäminen on pitkäkestoinen prosessi.

Yhdessä ulosottoviranomaiselle jäävän harkintavallan kanssa tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa korvattavien kustannusten määrä, peruste ja vaikutus kuolinpesän velkojille jäävät vaikeasti ennakoitaviksi. Tämän vuoksi Suomen Asianajajat pitää tärkeänä, että korvattavien kulujen edellytyksiä, ajallista ulottuvuutta ja suhdetta jo tilitettyihin varoihin täsmennetään jatkovalmistelussa.

Enne Heidi
Suomen Asianajajat